

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Miguel Ángel Montero
EL HOMBRE QUE TENÍA MIEDO A VIVIR

Copyright © 2018, Miguel Ángel Montero.

All rights reserved.

Serbian (Worldwide) edition published by arrangement with Montse Cortazar Literary Agency (www.montsecortazar.com)

Translation Copyright © 2024 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05145-2

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

MIGEL ANHEL MONTERO

ČOVEK

koji se plašio da

ŽIVI

Prevela Sandra Nešović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2024.

Čovek koji se plašio da živi je roman napisan u prvom licu prvenstveno stoga što je ovde reč o ličnoj priči, koja bi mogla da bude i moja – kao i tvoja. Ipak, ovo nije moja priča, ja se čak i ne poistovećujem sa glavnim junakom: to je izmišljena priča koja bi samo mogla da bude stvarna, u kojoj se pojavljuju i neki izmaštani likovi kakvi zaista postoje u pravom životu, koji su tamo negde i čekaju da otvoriš oči i vidiš ih.

Rođen sam u okrilju jedne porodice, što mi je omogućilo da proživim srećno detinjstvo – kao i većina dece koja odrasta u sličnom okruženju. Moja mladost je za mene takođe predstavljala uspešnu životnu etapu, sa jedva nešto malo briga i mnogo slobodnog vremena. Nasuprot tome, kada sam stigao do zrelog doba, primetio sam da posvuda iskrsavaju brojni novi elementi kojih ranije nisam ni bio svestan, ili na njih nisam obraćao pažnju. Spoznao sam da se naizmenično javlja čitav niz za mene stranih koncepata, koji su pretili mojoj sigurnosti: problemi, bolesti, novac, frustracije, posao, ozlojeđenost, strah,

razočaranja... smrt. Ova poslednja komponenta prethodno je pored mene prolazila sasvim nezapaženo. Kada sam odrastao, tek tada mi je postalo jasno da život ima neki svoj rok trajanja, da je moje postojanje, kao i postojanje osoba koje volim, zapravo prolazno. Nad glavom nam uvek visi neki kraj, završetak koji može da se desi svakog časa i, mada nije moguće tačno znati i utvrditi kada će se to desiti, nesumnjivo će jednom nastupiti.

Sa tim novim stanarima ugnežđenim u mozgu, izgledalo mi je krajnje komplikovano da budem srećan, svet mi se više nije činio tako čudesnim kao pre, pesimizam je zauzimaao sve više prostora unutar mene. Tokom godina, negativna vizija je prevladala u mojim mislima. Nisam umeo da dokučim koji su to razlozi koji utiču na to da se osećam nesrećnim, ali svejedno, verovao sam da mi nešto nedostaje.

U svetu kojim, vrlo često, vladaju žalopojke, uloga žrtve, gnev, apatija i strah, zapazio sam da ipak postoje izvesne osobe koje su imune na ta osećanja, neka iznenađujuća bića koja se sa nevoljama suočavaju uz osmeh, koji predstavlja neki vid njihovog oružja.

Želeo sam da saznam nešto više o njima, hteo sam da dokučim šta to njih čini drugačijima od ostalih, koji je to njihov protivotrov za izbegavanje negativnosti.

Isprva, bilo je neizbežno da pogrešim, jer sam mislio da su to oni ljudi kojima, verovatno, bolje ide u životu, da su oni

srećniji, budući da mi je to delovalo kao očigledan zaključak. Međutim, moja hipoteza se neverovatnom brzinom obrušila, i uverio sam se da se takvo ubeđenje vrlo retko ispunjava. Step en sreće nije proporcionalan onom što posedujemo.

Putujući po celom svetu, otkrio sam, sa neizmernim zadovoljstvom, da takve osobe, iako se na prvi pogled može činiti da je u pitanju vrsta kojoj pretilost istrebljenje, ipak postoje širom planete: možete ih pronaći u svom gradu i na svega desetak kilometara od vas. Beznačajno je to da li oni govore nekim drugim jezikom, nije bitno da li su njihove životne okolnosti drugačije od vaših, nevažno je koliko „malo“ ili „mnogo“ poseduju, jer sve njih krasi jedan zajednički imenilac: oni „žive“.

Od trenutka kada sam uspeo da ih identifikujem, zadao sam sebi zadatak da izučim sve što je moguće u vezi sa tim privilegovanim jedinkama, ne bih li postao nalik njima, u najvećoj mogućoj ostvarljivoj meri, a jedini način da to izvedem vodio me je kroz istraživanja, analize i upoznavanje srećnih ljudi.

Ko su to oni? Koja je njihova tajna? Kako to postižu? Kako je moguće da su sposobni da se ne zaraze pesimizmom? Šta ih čini tako otpornima? Kako to da uspevaju da ostanu smireni usred sveopšte pometnje? Odakle im dar da nas nadahnu samim tim što ih slušamo kako govore? Kako im polazi za rukom da život predstave tako jednostavnim? Odakle crpe svoju energiju? Kako je moguće da se nikada ne žale? Zašto nama

izgleda kao da oni nemaju nikakvih problema? Koji je motiv njihove trajne vedrine?

Sa ogromnim čuđenjem, otkrio sam da su ključevi toga da postanemo poput njih zapravo nadohvat ruke svakome, tako da mi je konačni sud delovao daleko izvodljivije nego što sam isprva očekivao. Zbog svega toga, želeo sam da kroz ovu priču podelim sa vama neka od saznanja koja sam stekao proučavajući ovu odabranu grupu ljudi, koji sačinjavaju ljudsku elitu, a pritom se nadam da ću doprineti tome da i vi shvatite, na osnovu nekih sopstvenih uvida i primera, da sve što nam je potrebno da budemo srećni, zapravo, već imamo. Nešto naizgled tako jednostavno i prosto, a meni je trebalo toliko godina da to uvidim... Mada, možda ono što stvarno jeste krajnje jednostavno ne deluje baš tako, ukoliko vam neko prethodno ne ukaže na ovu činjenicu.

AUTOR

*To je tvoj put i samo tvoj.
Drugi mogu da koračaju sa tobom,
ali ga niko ne može preći osim tebe.*

RUMI

25 GODINA KASNIJE...

Sedam je sati ujutru, pri kraju sam, još malo pa sam završio. Pretražujem po umu, u potrazi za poslednjim rečenicama koje bi dale krajnji pečat mojim spisima, dok istovremeno doručujem oslonjen na drveno bure, u jednoj ljupkoj krčmi koja oživljava nešto što liči na srednjovekovni ambijent, sa velikim okruglim lusterima koji vise sa tavanice, puni sitnih svetiljki. Na stolovima su svećnjaci, prozorski ramovi su od drveta, fasada je kamena, kamin... svaki činilac je postavljen baš na pravo mesto, ništa nije slučajno, kako se uglavnom i očekuje na ovakvim mestima, koja kao da su stvorena da bi bila izložena, poput pravih muzeja na otvorenom.

Ispijam poslednji gutljaj kafe i, sa mnogo emocija, utiskujem poslednju tačku... tačku za kraj. Moje suze dobiju po tekstu,

kao da uživaju u razlivanju mastila. Pre nego što vlaga izazove neku veću štetu, zatvaram svoju beležnicu, svoju odanu družbenicu. Već nekoliko meseci smo zajedno. Poverio sam joj svoje tajne – ili, bolje rečeno, naše tajne – a ona me je strpljivo slušala i obećala mi je da će urezati moje misli na svoje listove.

Čvrsto zatežem pertle na čizmama, podešavam lagani ranac na leđima i spremam se da krenem. Spreman sam da započnem ovaj put, nadahnut onim što me čeka, iako i sa žaljenjem, sa mnogo tuge, jer će to biti poslednji put da ću biti pored tebe.

Odvajam se od staze kako bih stigao do mesta koje si ti odabrao. Odmerenim koracima, prelazim nekih trista metara, sve dok ne stignem do početne i krajnje tačke. Posmatram ono što vidim pred sobom i moje oči sve govore, ganut sam. Sve je upravo onako kako si mi opisao, pa mi se čini da ovaj prizor za mene uopšte nije nešto novo.

Približava se trenutak rastanka i, uprkos tome što će biti brz, teško mi je da se odvojim od tebe, naprosto me boli da te ispustim iz ruku i da te pustim da nestaneš.

Jedno kratko zbogom i ponovo ćeš se udaljiti od mene, ovog puta zauvek... Zauvek? Ništa ne odlazi zauvek.

KRAJ

Grad se nazirao onako taman i prijatan, sa spokojem svojstvenim za cik zore. Gde je iščezlo ono uznemirujuće zvrjanje vozila, ona vrema i ljudski žamor i trubljenje sirena? Sve oko mene je odisalo mirom, postojao je samo taj smiraj.

Vrlo verovatno, bio sam svedok najlepšeg osećaja za poslednjih nekoliko godina, što je paradoksalno, baš sada. Izvesno je da sam se, na neki neobjašnjiv način, osećao sjajno, po glavi mi se nisu vrzmale nikakve sumnje, sve mi je prijalo i, što beše najteže uklopiti u celu tu sliku, nisam osećao nikakav strah. Mislio sam da će biti drugačije, zamišljao sam to na neki sasvim suprotan način. Pretpostavljam da je uvek tako: težimo ka tome da zamišljamo situacije na jedan način, a kasnije se obično ispostavi da smo pogrešili. Stvarnost je drugačija kada

se sa njom suočiš, to nema nikakve veze sa tvojim umom, jer stvarnost je jedna stvar, a um nešto sasvim drugo. Kamo sreće da sam to ranije shvatio!

Odavde se sve činilo daleko prostije: ono što vidim je jednostavno ono što jeste, ništa ni više ni manje od toga. Više nisam osećao potrebu da tumačim stvarnost na svoj način: drvo koje se nalazi sa moje desne strane je samo drvo, kamenje koje me okružuje je samo kamenje, nebo je nebo, a ja sam ja. Sve to zvuči tako očigledno, a ipak, da sam to ranije spoznao, pošte-deo bih sebe brojnih muka u životu.

Na kraju krajeva, zašto uopšte dalje razmišljati i razbijati glavu oko bilo čega, celog svog života sam stalno nešto mozgao i to mi ništa nije pomoglo... dobro, nije baš tako, jer to me je i dovelo do toga da sada sedim na ovoj izbočenoj steni, dok mi se noge klate nad provalijom, na jedva nekoliko centimetara od mog poslednjeg pada.

U mom životu ništa nije funkcionisalo, a kad god bih uspeo da se pridignem posle nekog silovitog šamara, neki novi i precizan udarac bi me oborio na zemlju, ne dajući mi da se maknem sa mesta. Eto to je moja priča: jedna obična gomila nakupljenih poraza, roman gubitnika. Ponekad, pitam se kako je moguće da sam sve tako pogrešno izveo i da sam tako loše prošao. Zaista, skoro da treba biti pravi umetnik da propustiš tolike prilike, da uništavaš sve pred sobom i oko sebe, da

imaš sve što sam ja imao i da sve to baciš niz vodu. Glupost i nedostatak sreće, od toga je sačinjen koktel koji me je gurnuo do ove tačke.

Istovremeno dok sam o tome razmišljao, neki trnci su kretali od mojih stopala i postepeno se uspinjali, sve dok mi nisu zaposeli grudni koš, i to više nije bilo golicanje, nego se pretvorilo u nešto tegobno, neku vrstu teskobnog čvora koji me je gušio, oscilirajući po svom sopstvenom hiru, tako da sam na kraju osetio kako nemam vazduha, isti onaj osećaj davljenja koji me je već godinama gušio.

U svakom slučaju, važno je da sam se u tom trenutku osećao fino i, vrlo brzo, biću još bolje. Više neću morati da brinem zbog tog nemira koji me verno prati, nepogrešivo i svuda bez izuzetka; napokon ću biti slobodan.

Prošlost mi se činila jako dalekom, a istovremeno, imao sam utisak da mi je tako bliska. Čudan je to osećaj: s jedne strane mi izgleda kao da sam sve previše dugo radio, kao da sam živeo osamdeset godina, a ne samo četrdeset jednu. Ove poslednje godine su mi se tako neopisivo odužile! Međutim, izvesne periode sam pamtio kao da su se dogodili tek nedavno, na primer, svoje detinjstvo: ta bajkovita etapa u kojoj poljupci leče povrede i plač ostvaruje želju, period u kome je sve moguće... Koliko su samo daleko ostali ti dragoceni trenuci, a ja ipak imam utisak da su mi tako blizu.

Voleo sam da idem u školu, za razliku od mnogih mojih drugova iz razreda, i meni sve to jeste bilo zanimljivo. Ne zato što sam voleo da učim, već sam naprosto uživao u tom školskom okruženju: majka koja me vodi za ruku, moji drugari iz najranijeg doba, izrada raznih predmeta i ukrasa, čak i moji nastavnici..., sve je to nekako bilo vredno truda. Život usredsređen na lično zadovoljstvo, tako bi to moglo da se definiše. Najbitniji si bio ti lično, a svi ostali ljudi kao da su postojali samo zato da bi tebi udovoljili i ugodili. Nije bilo briga, strahova, problema, nesigurnosti, a kada bi se oni i ukazali, tu bi banuli roditelji ili učitelj, kako bi se što pre rešila svaka neprijatnost. O, tako mi nebesa, kakvo je to neponovljivo vreme bilo, usmereno na igru, iluzije i polet! Život je predstavljao neprestano iznenađenje, sve je bilo novo u svetu oko mene. I sama činjenica da idem u park je umela da me obraduje, a ukoliko bi se jednog dana planirao izlet, čak i ako je bio na tek nekoliko kilometara udaljenosti, čitav prethodni dan bih proveo unapred se tome radujući.

Sećam se kako sam ujutru ustajao sav vrcajući od energije, jedva čekajući da što pre uletim u novi dan. Moj prvi korak je uvek bio da otrčim do postelje svojih roditelja, jer sam se budio izuzetno rano. Vrlo pažljivo i krišom sam se zavlačio među pokrivače i ugnezdio bih se između njih dvoje. Danas znam da su se oni samo pretvarali i da su bili savršeno svesni

da sam im se priključio, ali mi je draže bilo da mislim da oni nemaju pojma o tome i, u tim trenucima, bio sam uveren da sam ja neprikosnoveni gospodar tišine.

Na isti način, kada bi se oni probudili, ja bih hitro sklopio oči, praveći se da spavam, dok su ujedno i oni nastavljali sa tom igrom: „Hajde, Markose, budi se“, „Hajde, jadničku, sav si se stisnuo“, šaljivo su komentarisali, a meni je ta situacija izazivala nezadrživ smeh.

U kom trenutku gubimo tu detinju nevinost? Kada to odlučimo da život treba shvatiti ozbiljno i tako mu i pristupiti?

U detinjstvu nije bilo neophodno da budeš u svemu ispravan, nije bilo nužno pretvarati se, stvari su bile onakve kakve ih vidimo, pa ako je neko drugo dete ružno ili debelo, nismo imali nikakvu zadržku da to i primetimo i naglas izgovorimo; ako nisi bio vešt u fudbalu, postavili bi te za golmana; ako neko dobije vaške, bio je začikavan da je vašljivac... Okrutno ili iskreno? Kamo sreće da su se i prema odraslom meni ophodili sa iskrenošću, umesto što su mi recitovali ono što sam želeo da čujem i aplaudirali mojim glupostima.

Ponekad smo znali i da povredimo druge, iako smo iznad svega umeli da volimo; često smo delili poljupce, a reči „volim te“ smatrale su se za nešto najlakše što se može izgovoriti; umeli smo da praštamo; naše ljutnje su trajale po nekoliko minuta i, kad bi neko samo napravio neku suludu grimasu,

naš plač je automatski mogao istog trenu biti prekinut grohotnim smehom.

Ono što mi se najviše sviđalo bilo je odsustvo svake ozlojeđenosti, jer istog časa kada bi ishlapeo naš gnev, sve se vraćalo u normalu. Sada deluje neverovatno da je moguće išta oprostiti već nakon nekoliko minuta, sve zaboraviti dok si rekao keks i živeti bez jada. Lako mogu u sećanje da prizovem svoju učiteljicu, koja je imala običaj da me strogo izgrdi, čak i da me kazni, zbog čega sam gorko plakao. Dvadesetak minuta kasnije, već sam je ponovo grlio, kao da se ništa nije ni zbilo.

Prijateljstva su tada bila nekako bezuslovna, u okviru njih nisu postojala nikakva pravila. Mogao si da dođeš u park i, tako spontano i direktno, sva deca koja bi se tu zatekla i za tili čas bi se združila, što se podrazumevalo kao prirodno, bez nekog naročitog prethodnog predstavljanja i upoznavanja. Po završetku igrarija, naprosto bismo se pozdravili i oprostili jedni od drugih, a ponekad čak ni to, bez obzira na to da li ćemo se ikada ponovo sresti. Jer u tim neposrednim zajedničkim trenucima jedni drugima smo bili od koristi, poslužili smo jedni drugima, što je bila ona spona koja nas je spajala jer, kada si dete, sve druge osobe doživljavaš kao one koje postoje da bi tebi pomogle. Te osobe su i sastavni deo tvog univerzuma, ali ne mislimo tada da nam ti ljudi pripadaju, već samo uživamo u njima.

Hladnoća je postajala sve jača, a moja tanka pamučna jakna teško da je mogla da me zaštiti od naleta vetra koji su vijugali velikom brzinom, stvarajući neko zviždanje koje je remetilo eteričnu tišinu koja me je obavijala.

Zavukao sam ruku u džep, pa izvukao čaturicu, odvrnuo čep i potegao dugačak gutljaj viskija. U poslednje vreme, alkohol mi je bio odani pratilac, jer je barem uspevao da mi ublaži jade i da me na izvesno vreme podigne. Mada me sada ni alkohol više nije mogao razmrdati, kao da se moje telo već naviklo na njega ili su, možda, moje muke bivale sve veće, te ih je bilo nemoguće zataškati.

Kucnuo je i taj čas, pa sam udahnuo puna pluća vazduha i, nakon duže pauze bez daha, naglo sam ispraznio pluća. Osvrnuo sam se oko sebe, detaljno proučavajući svako ćoš, nisam hteo da propustim nijedan detalj. Odjednom, obuzeo me je talas nostalgije, ni sam nemam pojma zašto, jer to jeste bilo ono što sam želeo. Međutim, svest o tome da je to moj poslednji dodir sa svetom, poslednja slika koja će se preda mnom otelotvoriti, sve to činilo je trenutak sasvim posebnim, jedinstvenim, sažetim.

Noge su mi bile utrnule, jer sam dugo bio u istom položaju. Bacio sam pogled na svoj ručni sat: dva sata ujutru. Bilo je znatno kasnije nego što sam isprva mislio. Nisam imao pojma koliko sam već vremena tu proveo, najverovatnije nekih dva sata, možda i tri..., ionako mi je bilo svejedno.

Kako se čovek nađe u takvoj situaciji, to nije lako objasniti, pa čak ni ja sâm nisam do kraja uspevaao to da razumem; znao sam samo da je upravo to ono što hoću. Kukavica ili hrabri junak? Za druge ne znam, ali, po mom mišljenju, ja sam svakako obična kukavica, a najtužnije u svemu beše što me je bilo baš briga što će me kao takvog pamtiti.

Iznenada, kroz glavu mi je prošao lik moje majke, blesnuvši poput neke neočekivane iskre: video sam je kako sedi u svojoj fotelji i veze, što je imala običaj da radi svakog popodneva. U toj mojoj viziji bila je mlada i lepa, lice joj je bilo ozareno nekim naročitim sjajem, mogao sam jasno da je razaznam, kao da se baš sad nalazi odmah tu, meni ispred nosa. Ah, koliko mi je samo nedostajala!

Jedna suza mi je skliznula niz obraz, ali ju je vetar osušio nepojmljivom brzinom. Nisam u stanju da pomislim na svoju majku, a da se pritom ne raznežim, jer je ona bila jedina osoba u mom životu koja me je volela, koja mi je svu svoju ljubav pružala bezuslovno, kako to samo majke umeju, ne tražeći ništa zauzvrat, ne očekujući moju zahvalnost. Teško je nagađati da li bi, u ovom času, moja sudbina bila drugačija da je ona i dalje pored mene, a nije vredno truda ni tragati za objašnjenjima, to ništa ne bi promenilo... Sadašnjost je onakva kakva jeste, ne može se menjati.